

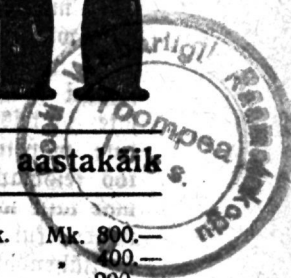

EESTI POLITSEILEHT

Nr. 44

17. oktoobril 1922.

II. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aasta peale . . . Mk. 800.—
poole aasta peale . . . 400.—
weerand aasta peale . . . 200.—

Üksik number maksab Mk. 18.—

Aratellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.

Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:

1/1 lehek.	Mk. 3000.—	1/4 lehek.	Mk. 800.—
1/2 . . .	1500.—	1/8 . . .	400.—
1/3 . . .	1000.—	1/16 . . .	200.—
	1/32 lehek.	Mk. 100.—	

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adressi muutmise 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.

Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Streigi õigusest.

E. M—n.

Streigi õigus või streigi wabadus on peaaegu alalt 19. aastaja viimase poole saawutus. Kuni tähendatud ajani olid streigid keelatud ning nendest osawõtjad langevad raske karistuse alla. Sarnane olukord on arusaadaw, kui meie armee võtame tolle aja waimu, läinud ajajärgul walitfenud waateid ning tolleaegsete poliitiliste tegelaste arusaamist. Tolleaja arusaamise järele oli töö ja tööstuse wabadus wastawalt kindlustatud ainult sel juhtumisel, kui igal ühel õigus omal isiklikul riisikol oma olemasolu eest wõidelda. Wastawalt ettetoobud arusaamisele keelab Prantsuse rewolutsiooniline 1799 a. seadus, samuti ka Inglise seadusandlus 1799 a. aktiga kõige kindlamal kujul ning kaelahtulise karistuse ähwarbujel igasugused ettewõtjate, tööliste, meistrite, sellide, kaubaomanikkude ja teiste sarnaste isikute ühendusi luua, kaubahindade, töötafu, töötundide kindlaksmääramiseks või „mõnesugustel teistel sihtidel“, nagu seda muu seas Inglise 1799 a. seaduses wõeldub (w. A. J. Miklaschewsky: „Streigid ja sotsiaalne küsimus“).

19. aastaja jooksul muutus järjult seisukoht streigi õiguse juhtes.

Saadi aru, et töowabaduse olemasolust ainult siis wõib rääkida, kui lepinguosalised poo-

led tobanlis-õiguslikelt ühtlustatud ning kui kindlustatud ühingute ja liitude ning streigi wabadus. See arusaamine leidis ka wastawat väljendust seadusandlustes. Wii kõrwalitati Euroopas maksimatest seadustogudest streikide kohta ettenähtud kaelahtulised karistused. Inglise 1875 a. 18. aug. seaduse (Conspiracy and Protection of Property Act) kolmanda peatüki esimene paragrahw käib selle kohta järgmiselt: kahe või rohkema isikute waheline kokkulepe või koalitsioon ettewõtjate ning tööliste wahelise üslibe kaitjeks midagi korda saata või selle kordasaatmiseks abindusid tarwitusele wõtta, ei käi karistuse alla, nagu salaleping (conspiracy), kui see tegewus ühe isiku poolt kordasaadetuna, kuriteona (crime) karistatav ei ole.“

Saaja 1869 a. Gewerbeordnung'is on selle kohta järgmist wõeldud: kõik keelud kokkulepete eest, mis käsitööliste, sellide või wabriku tööliste poolt ettewõetud suurema töötafu ehk teistsuguste töötingimiste saawutuseks, eriti tööseisajätmise või töölt lahtumise teel muudetakse ära. Iga streigist osawõtja wõib streigist loobuda ja see asjaolu ei ole aluselt ei nõudmistele ega nõuenguteks“.

Prantsusmaal said igasuguste koalitsioonide

wastased 1791 a. seadused ära muudetud 1864. aastal, kuid lõpuliku tunnustust leidis streigi õigus alles 1884 a. 21. märsi professionaalsete sündikatsioonide kohta käimas seaduses. Austrias said üldise kaelakohtu seaduse streitide vastu sihitud paragrahv 479, 480 ja 481 ära muudetud 1870 a. 7. aprilli seadusega, mille paragrahv 2 järgmiselt käib: tövandjate, nagu tööstusettevõtete pidajate, teenijate palkajate, wabrikute, mäetööstuste, kaevanduste, põllumajandusliste eht tööstusettevõtete juhatajate kokkulepped, millede sihts ettevõtte tegewuse katkestamise või töölise lahilastmise läbi töötasu alanada või üldise halmemaid töötingimusi luua, samuti ka töölise, nagu meistrite, sellide, teenijate ja teiste sarnaste maksu eest töötawate isikute wahelised kokkulepped, millede sihts üldise töö seismapanemise läbi ettevõtjate käest kõrgemat tasu või üldise paremaid töö tingimisi wälja nõuda, kui ka kõik liidud (Vereinbarungen), mis ülaltähendatud streikidest osawõtjate toetuseks või nende kahjuks, kes streigist lahti ütelnud, asutatud, ei oma mingit juriidilist jõudu“.

Teiste riikide järele oli ka isaaristline Wene-maa sunnitud, kuigi pika wiivitusega, streigi õigust tunnistama. Nuhtlusseaduse §§ 1358 ja 1358¹ (1902 a. järg) said ära muudetud. Eestimises nendest paragrahvidest oli ette nähtud karistumus tehaste, wabrikute või manufaktuuri töölise waheliste kokkulepete kohta, mille sihts töö enne tähendatud ettevõtete pidajatega kokkulepitund aega lõpetamise kaudu peremehi maksatawa tasu määra tõstma sundida. Teises oli ettenähtud karistumus töölise poolt omawahelise kokkuleppe järele tehases või wabrikus töö lõpetamise kohta, mille sihts ettevõtete omanikka töötasu kõrgendamisele või teiste palkamistingimuste parandamisele sundida enne endise kokkuleppe maksuwajaja möödumist. Kuid ära muutis R. S. §§ 1358 ja 1358¹, jättis 1905 a. 2 detsembri seadus jõusse streigist osawõtjate mõnifuguste teatud toimuste karistumuse ning eraldas peale selle isearalisse liiki raudteed, üldises tarwituses olewa telefoniwõrgu, ja üldise ettevõtte, millede „tegewuse lõpetamine või katkestamine riigi julgeolekut ähwardab eht seltskondlikka hädaid võib wälja kutsuda“, samuti ka walitusasutused, kus streigi õiguse kohta ühed või teised kitsendused ette nähtud (R. S. §§ 1359³—1359⁸). Hiljem sai 1906 a. 15. aprilli seadusega tähendatud kategooriasse arwatud ka põllumajandus (R. S. 1359⁹—1359¹⁰). Wene ajutine walitus, kui oma aja laps, oli streigi õiguse suhtes dige liberaalne. Nii loetatsse selleaegse tööstusministeri poolt wäljatõõtatud eelõndu järele nii era kui ka seltskondlistes ja kroonu ettevõtetes töölise majandusliste ja poliitiliste huwi-

de kaitseks korraldatud streite ja kokkuleppeid õigusparasteks ja mitte karistatawateks. Samuti õigusparased ja mitte karistatawad on kõikide sarnaste isikute kokkulepped ja streigid, kes teatud tasu eest mõnda tööd teewad, sinna hulka arwatud ka riigiteenistuses seiswad isikud. Tähendatud seaduseelõndu ei saanud, nagu teada, seadusliku jõusse astuda.

Mis aga meie seadusandlusse puutub, siis on meil streigi õigus Põhiseadusega tunnistatud, mille § 18 järele Eesti streigi wabadus kindlustatud on, kus juures seda õigust ainult awaliku julgeoleku huwides seadusega piirata võib. Nagu teada, ei ole meil sellekohast eriseadust wälja antud. Kuid kas võib sellest järeldada, et meil sellega massiw absoluutne, mitte millegagi piiratud streigi wabadus? Mitte sugugi. Wene ajutise walituse tööstusministeri eelõndu ei saanud, nagu ülal tähendatud, seaduseks; teisest küljest ei tunne meie ühtegi teist tähendatud walituse seadusandlist akti, millega Nuhtlusseaduse eelpooltähendatud ja teised paragrahvud ära oleks muudetud. Ajutise walituse poolt 19 novembril 1918 a. wastumõõdetud ajutise administratiivseaduse (R. T. nr. 1—1918 a.) § 2 põhjal on meil aga makswad need seaduslikud määrused, mis 24. oktoobri 1917 a. praeguse Eesti riigi piirides jõus olid, niimõõrd kui need seadused pärastpoolsete seadusandliste aktidega muudetud ei ole. Järjekilult ei ole nuhtlusseaduse eelpoolnimetatud paragrahvud ka meil oma seadusliku jõudu kaotanud. Wuidugi mõista mõiwad nad meil makswad olla ainult niimõõrd, kui mõõrd nad Põhiseaduse siiteeritud artikkeliga ning meil ühingute ja liitude kohta maksimate seadustega wastolus ei seisja.

Nagu ülal täendatud, jättis 1905 a. 2. detf. seadus streigist osawõtjate mõnede toimuste (tegewuste) karistumuse jõusse. Misjulgused need üksitud toimused on?

Siia kuuluvad esiteks — tehase või wabriku waranduse eht tehases või wabrikus teeniwate isikute waranduse rikkumine või häwitamine (§ 1358-1, 1912 a. järg); teisets, streigist osawõtjate poolt wägivallega eht ähwardustega teiste töölise sundimine tööd lõpetada või lõpetatud uuesti mitte algada (§ 1358-2, 1912 a. järg). Arusaadam, et need toimused ka Põhiseaduse ette toodud määruse olemasolu juures keelatudeks tulewad lageda. Wuidugi võib siin soowida, et meie seadusandline kogu tulewikus rohkem selgemalt ära määraks, mis käesolewal juhtumisel „wägivallega“ või „ähwarduse“ all mõista. Siin võib igatahes oletada, et mitte iga ähwardus karistuse jurwel ära ei ole keelatud, waid ainult niisugune, mis tema täidewiimise puhul isiku

wõi tema omanduse vastu kuriteoks muutuks. Üle minnes nende ettevõtete ja asutuste juure, mis 1915 a. 2. detf. seadusega teistest eraldatud, peame tähendama, et ka see eraldamine meie Põhiseadusega vastolus ei seisa, sest Põhiseadusega lubatud on streigi wabadust riigi julgeoleku huwides kitsendada. Kahtlemata wõib ka siin snuremat selgust soowida, sest hea tahtmise juures wõib selle grupi alla kõik ettevõteted arvata ning niisugusel korral oleks streigiwabaduse tegelik tähendus anulleeritud. Kuid filmas pidades meil maksawat demokraatlist kõrda ühes kõrgema kohtuga, wõiks küll waewalt farnafel kartusel alust olla. Edasi oleks tarwilik ära märkida, et seadusega wahet tehtakse efiteks — ettevõtete tööliste ja teenijate, kellel riigi teenistuse õigusi ei ole ja nende teenijate wahel, kellel need õigused on, — teifeks ettevõtete ja walitjus-asutuste wahel. Lubades streikijid ettevõtete töölistele ja teenijatele, kellel riigiteenistuse õigusi ei ole, keelab seadus need karistuse surwel tingimatult ära ettevõtete teenijatele, kellel farnafel õigused on. Walitjuse asutustes on streigid üldse keelatud, waatamata selle peale, kas kellegil riigi teenistuse õigusi on wõi ei ole. (N. S. § 1359^s) Kuid eelpool tähendatud ettevõtetes streikijid wabades, on seadusega üffikute toimuste kohta karistuseks määratud. Kii on karistaw teenijate wõi tööliste üleskutsumine omawahelise kokkuleppe järele omawoliliselt tööd lõpetama, katkestama wõi uuesti mitte algama (N. S. § 1359^s); ettevõtte wõi temas teenivate isikute waranduse rikkumine (§ 1359⁴); streikijate poolt ähwardustega, wägivallega wõi läbirääkimise lõpetamisega teiste teenijate wõi tööliste sundimine tööd lõpetama, katkestama wõi uuesti mitte algama (§ 1359⁷); seltsingutest osawõtmise, millede tegewuse sihtis tähendatud ettevõtete tööliste wõi teenijate üleskutsumine omawahelise kokkuleppe järele omawoliliselt tööd lõpetama, katkestama wõi uuesti mitte algama. (§ 1359⁸, efimene jagu).

Mis aga põllumajanduse puutus, siis tuleb siin, filmaspidades, et streigi wabadust ainult riigi julgeoleku huwides piirata wõib, oletada, et põllumajanduse kasuks loodud streigi õiguse kitsendused teatawal määral meie Põhiseadusele vastu käiwad. Kuid neid ei wõi fiiski päris

maksusetats tunnistatuteks lugeb, kui wähe lühemas ulatuses tõlgitseda. N. S. § 1359⁹ on ettenähtud karistuseks ülesäsitamise kohta, mille sihtis wõõrapõllumajandust korratuse ajada, maatöölisi omawahelise kokkuleppe järele omawoliliselt tööd lõpetamisele, katkestamisele wõi uuesti mitte algamisele wia. § 1359¹⁰ määrab karistuse osawõtmise kohta seltsingutest, mille tegewuse sihtis maatöölisi eelmises paragrahwis tähendatud tegewusele üles kutsuda. Selge, et karistatavaks sama agitatiooni tegewust tuleb arvata, mis eeltähendatud sihtis sünnib, j. o. mille sihtis põllumajanduse korratust tuua.

Lõpuks tähendame, et farnane ettevõtete eraldamine, millel seltskonna teenistuse iseloom, mitte üffi Wene seadusandluse iselõusufets ei ole. Meie wõime seda ka teistes seadusandlustes tähele panna Kii ei ole Inglise seaduse järele streigi õigust gaasi wabrikutes ja weewärkides töötawatel töölistel. Streigi wabaduse kitsendused figureerisid ka paljudes Põhja-Ameerika ühisriikide osariikide seadustes, kuni nad wiimaks terwe tähendatud riigi territooriumi peale laien- datud said.

1877 a. sai osariigis Delawar raudteelaste streikide kohta maksma pandud ihunuhtlus. Delawari osariigile järgnesid 1885 a. Illinois, siis Kansas, Mitschigan, New-Yersey, Pensilwani ja teised. See küsimus jõudis föderaal-kongressiini ning 1887 a. anti seadus wälja, mille järele Washingtoni walitjusel õigus kõikidele farnastele nähtustele talistusi teha, mis tööd wõiwad segada, iselõanis aga näib see raudteelaste organiseeritud streikide kohta.

1903 a. sai Hollandis wiimase hiljuti olnud üldse raudtee streigi mulje all raudteelaste streikide vastu seadus wälja antud. Sellega ühel ajal anti ka wälja seadus, millega riigiteenijatele streikimine ära keelati. Samuti loetakse lubamatuteks streigid niisugustes asutustes, millel seltskonna teenistuse ilme, ka Saksa 1869 a. Gewerbeordnung'i järele.

Üldse wõiks tähendada, et selles küsimuses kõik seadusandlused enam wähem ühinewad, samuti kui poliitiliste tegelaste arwamised, waatamata selle peale, misjuguusse parteisse nad ka ei kuuluks.

Okkultism ja hüpnosism*).

Dr. Cimbali andmetel.

Wäljamaal on wiimajel ajal igasuguste koolimata ja kuritahiliste hüpnosiseerijate arv tub-

*) Okkultism — salapärase hingeawalduste uurimise töö (hü. noos, kuuõõbi jne.) mis ühilaft nägemata ja kätte- faamatud waimlist teha igas inimeses oletab (astraalteha).

liste kaswanud, kuna rahwa seas laialilagune- nenud müstilis-spiritistilised usuwormid seks soot- sat pinda pakuwad. See kohustab aga kõiki, kes rahwa terwishoiu eest wastutawad, selle eest hoolt kandma, et rahwas tarwilisel määral tut-

wastub saats hüpnoosi ja spiritismi lahjuliku järeelmõjuga termise peale.

Peab tunnistama, et hüpnootilise une, kui ka spiritistilise ekstaasi wahel sisemine sugulus olemas, mida küll hüpnotiseerijad ja okultistid ise salgawad. Ühine on mõlemal juhtumisel see sisemine joowastus või uimastus, mis hinge loomuliku tegewust waldab. Harilikult langevad joowastuse ohwriks just sisemiselt mittejeseiswad, rahulikud ja pealt näha tasakaalus iseloomud, kuna iseseiswad mõitlewad iseloomud vähem allaandlikumad on.

Selle peale vaatamata, et Saksamaal hüpnootiliste ettekannete kohta keeld maksen, korraldasse neid paljudes linnades ja külates osawate nõid- ja kiirunstinikkude poolt pea iga päew ilma, et mõimudel forda läheks neid selles talis-
tada. Ojal on selle põhjusel see asjaolu, et rahwa uudishimu sarnaste ettekannete wastu sedawõrd suur ja hüpnotiseerija tegutsemine nii kütkestaw, et harwa rahwa hulgast ülesandmise juhtumisi ette tuleb; ojal aga korraldasse ettekandeid wäikestes spiritistilistes ringkondades, klubides ja õõ joogikohtades. Hüpnotiseerijad ise tõendawad, et nad inimesi täielikku kunstunesse ei pane ja n. n. ärkweel-suggestiooni teel omi tagajärgi saawatavad. Oluliseks tundemärgiks hüpnoosi juures ei ole aga mitte käsi uinumiseks, filmade kinnipanek ja keha tangeistus. Palju suuremal määral mõiwad neid samad haiglaselid järeelmõjud ja kahjutoomad sõnakuulmise wahetorrad ilma une wälise tundemärgideta awalbuda, tahtewõime üleandmise teel, kus juures hüpnotiseeritawa mõtlemine ja tundmine hüpnotiseeritawa mõju alla satub. Wisugugi tagajärgi see hingeline muutus annab, ei olene mitte hüpnoosi tugewusest, waid hüpnotiseeritawa isiklisest mõistmata hingelisest ehitusest.

Kuritegewusline kunstunesse panemise wiis, mida kauplustes, raudtee wagunites, restoraa-nides ja tansupidude järeelajana tarwitakse, seisab lihtsaks tardunud siimadesse vaatamises (fikseerimises) ja tasases, kuid pealekäiwas toonis rahustawate ja uinutawate lausete kordamises. Näituseks: „mina näen, et teie wäga hüpnoo-
file andute. Kui ma teid waatlen, näen, et teie juba üsna wäsinud olete, mähkus ja õnnelik tundmus waldab teid. Teie jätate igajugu nastupanetu ja teil on ainult üks soow uinuda ja unistada.“

Need wähesed laused mõiwad ju täitsa kahjuta ja ilmsüütu olla, kui nad tagajärgi ei annaks. Tegelikult aga jätkub neist wastuwõt-
litude isikute kunstunesse uinumiseks.

Dr. Gimbal toob mõned huwitawad näitused sellelt alalt.

Üks kombelisel heas kuulsuses maadõuline

tahtis ühe netuga, wäga auwäärilisest talupoja perekonnast, atieluse astuda. Meiu ei tahtnud alguses sest kuuldagi. Korraga oli tema siiski kihlatud ja wanemate tugewa wastuseisu peale waatamata, astus peagi maadõllisega abieluse. Sest filmapilgust peale sündis noore naisega järsk sisemine murrang. Ta muutus uniseks, waude all kannatawaks ja kõlbmatuks kõige wähemagi töö jaoks. Ta istus tegewusest solwal, kuna tema warem agar ja elurõõmus oli. Ka mees oli tema enese tõenduste järele laifaks ja lodewaks muutunud, ning iga kord, kui tema oma abikaasat vaatamas ja temaga läbi käis, leidisid naise wanemad tema mõistusest woodis või pörandal lamamast. Ühe aasta pärast jäi äkki noorem 17-a. õde raskets, kus juures tema sugulisi läbitäimisi kellekiga kõige kindlama't salgas. Wkerelt tagasitulumud wenna soomil saadeti mõlemad õed uärwi arsti juure. Mõlemad langeiwad wähestest hüpnotiseeritawate liigutuste järgi kõhe kunstunesse, milles nad ka kõid nendega juhtunud ära jutustasid. Mõlema õed olid wanema õe m. he poolt kunstunesse pandud, mil ajal see neid ka ära wägistas. Noorem õde seletas, et tema sohwal istudes demehetardunud pilgust sedawõrd wangistub olnud, et tahtmata tema peale waatama sunnitud olnud. Korraga oli tema wäsinuks jäänud, nii et istuda, aga häält teha pole suutnud. Siis oli demees sohwa lähedale astunud ja mõned liigutused oli üle tema filmade teinud. Sellest filmapilgust peale pole tema enam midagi kuni ülesärkamijeni mäletanud, peale uduise tundmuse tumeda walu kohta all tehas. Üles-
ärgates olnud tema weel täitsa segane, riided olnud lahti päästetud ja pesu werine. Ta ei olla midagi ütelda juutnud ja lühike aja pärast olla tema kõid selle asja ära unustanud, kuna nüüd arst wastuhüpnoosi teel rääkimise teelu ära mõttis.

Sarnaseid ülestunnistusi tuleb aga harwa ette. Waltoodud juhtumisel oli see wõimalik ainult selle tõttu, et mõlemad naisterahwad ennem haruldase terwe, rahulise ja selge hinge-
ehitusega isikud olid ja terwe aasta, kui waimuhaiged elutjedes, wäga kergelt loomuliku ole-
tusse tagasi wiidud said.

Magu tegelik elu näidanud on, toimetatse kunstunesse panemisi suuremalt jaolt anormaalse sugutunde rahulduse otstarbega.

Wäga raske ja keeruline on küsimus, kas isikud, kes hüpnoosi või spiritismi kujusti tarwitamise tagajärjel seaduse wastaseid tegusid korda saadawad, õiguslisest seisukohast karista-
tawad on. Dr. Gimbal ajub seijutohal, et suuremalt jaolt siin eitawale seisukohale asuma peab. Näit.: ei wõi seaduslijets lugeda testa-

mentisid, kinkimise aktisid jne., mis sarnases haiglasest joovastuse olekus tehtud.

Mis puutub karistuse võimalusse, juhtumistel, kui teegi hüpnoosi ajal käsu saanud mõne kuriteo kordajaatmiseks, siis ootavad need küsimused veel lahendust ja pole seni katsete alalt veel kohtulikule vastutusvõtmisele tulnud. Palju sagedamini on kordabel, kus kaebalune niisugust käsusaamist tõendab, tegemist sihiliku wabanduse katsega, karistusest peasmiseks. Sel puhul tekkinud tahtlustuse tõendusel on asjalolud, kui kuriteo kordajaatja tahteawalduses kuriteo kordajaatmise ajal oletada lafemad, et isik ta ilma hüpnoosita sellega hakkama oleks saanud, ehk kui kuritegu peenelt läbimõeldud, plaanifindlalt etteawalmistud ja läbiwiidud on. Ei tohi unustada, et waimliselt terwe, loomulik mittekuritegija psühopaatilise käsu järgi talitades, kuriteo siimapilgul ennaft sihemiselt tütelbuna tunneb, mil puhul teda wõeras tung sunnib ja mille wastu aga pool ärkweel kogu isik protesteerib. Selle sihemise tütelbub oleku tõttu kannab ta tegu wilumatuse ja findluse ilmet. See on aga juhtumisel, nagu juba tähendatud, kui isik waimliselt loomulikult arenend ja täitsa terwe on. Kõikuma hingeeluga inimeste juures, wõib oskamata kuritahtline hüpnoos inimeses porandamata hingelisi murranguid ellu kutuda. Dr. Gimbal toob oma praktikast sarnase nähtuse, kus 19-a. noorele neiule wäsitawa tantu õhtu järgi hüpnotiseeriti, et tema õhulaewal olla, waras olla ja warsti kohtu ette ilmuda jne. Neiu muutis lühikese ajaga haiglaseks, ja hakkas wäikseid wargusi toime panema. Kui ta ühe rumala warguse eest wastutusele wõeti ja oma ülespidamise tõttu närwi kliiniku sattus, tuli asjalugu ilmiks. Kuid paranemine nõudis siin pikemat ja põhjalikumat raawitsemist haigemajas.

Hüpnoosi abil haiglasest olekusse sattunud isikute üle otustamisel tuleb kahest feisukohast wälja minna, esiteks kas on waimuelu sedawõrd muutunud, et isiku wastutustunne ja siwiil digusline teguwõim kaotud ja teiselt, kas on hüpnotiseerija wõi spiritist, kes haigusel süüdi, selle eest wastutaw. Oluliseks tuleb esimese küsimuse juures pidada seda fokuist muutmise astet ehk isiku tegude ja awalduste meeletust. Siin ripub otustamine pea täitsa poliitseilistest juurdluselst ära. Suurdluselst peab selguma, kas

on isiku mõistus ja waimuelu endise eluga wõrreldes oluliselt muutnud ja endine tegutsemiste kawa ja eesmärgid kaotanud. Peab ka tõendust leidma, et waremalt terwe isikuga teatud filmapilgust peale muutus sündinud on ja et selle waimu hukkamise põhjusel — wäljaspoolt isiku hingeeluse siisetungimine on olnud, ning lõput, et isiku haiglast ilmet kandwad teod selle hingeelu langemisega ühenduses seifawad, kui waimuhaigus wälispidi sedawõrd ennaft ei awalda, mis waimuhaiguse diguslist mõistet rahuldaks.

Ruuduliku hüpnoosi tagajärgebe haiglast feisukordi ei tule aga kunagi usulise fanatismiga ära segada, mida harilikult waimuhaiguselst lugeda ei wõi.

Et nüüd kõigi ülaltähendub haiglaste nähtustega diguslised proleemid ühenduses wõiwad olla, on poliitseiafutustel ja kohtuuriijatel wäga raskest ülesanded täita, seda rohkem, et teadus sel alal alles üldiseid põhijooone ülesseadmas on ja wäga wähe neid arste leidub, kes tegelikult, kui asjatundjad waidluse all olewates juhtumistes olla wõiwad. Ei wõi milgil tingimisel tõendada, et iga hüpnotiseerija oma ohwri hingeifeisukorra suhtes tingimata asjatundlik oleks. Wastuofsa petawad just liht hüpnotiseerijad ja ofsa arste endid, oma suggeerimise wõimes ja wõiwad ofswate simulandide poolt kergelt ninapidi weetud saada.

Dr. Gimbal seab esialgse küsimuse otstarbes kohasemaks lahenduselst kas nõuet üles. Eimene nõue oleks arstide poole pöördud, nime t kohtu ja maafonna arstide poole, et nemad igal sarnasel juhtumisel, kus neil kui asjatundjatel esineda tuleb, nii psühiatriliselt, kohtuarstiselt kui ka hüpnootiliselt koolitud uuriijaid informeeriks.

Teine nõue oleks seaduseandliste asutuste poole pöördud ja põhjeneks tarwiduse peal — karmimaid abinõusid tarwitusele wõtta rahwa hingeelu wägistajate wastu, nagu seda hüpnotiseerijad ja spiritistid on, kelle tegutsemised rahwa terwele hingeelule raskest hädaõhtu siifaldawad.

Seenesest mõista, et seadusliste abinõudega üffi nimetud hädaõhtu kõrwaldada ei saa, waid siin tuleb peardõhtu waimlike wõitluse peale panna. Kuid halwemate juhtumiste jaoks, millega waimuhaigeks jäämine ühenduses, tuleks karistuse wõimalus leida, mis rahwa terwema ofsa diglustunnet rahuldaks. — u.

Mõnda arestantide kirjawahetusest.

Prof. Tregubowi järele A. L.

(Lõpp.)

Kõnelemised mitmesuguste märkide abil. Reid võib jagada kahte kategooriasse: ühesid tarvitavad omatekstis wabaduses wiibivad elukutselised kuritegijad, teisi — wangid.

Peale selle on kokkuräägitud märkide tarvitamine ka rändawate muftlaste hulgas laialt moodis. Muftlaste rändamisel annawad nende eelsalgad harilikult oma liikumise sihti järgnewatele saltadele mitmesuguste märkide abil teada. Kord paenutawad nad selleks otstarbeks tee ääres kaswawatel pöõsastel mõned otjad maha ja käänewad lativad sinna poole, kuhu poole edasi liikusid, teinekord riputawad nad puude otstele wanu riideräbalaid, lastawad tee ääre kühunnikulesti ning torkawad sinna samasse puuotsa maa sisse jne.

Kui keegi arst ehk advokaat wõõrasse linna sõidab, siis otseb ta ikka kõige esimeseks mõne ametwenna üles. Mõndasama püüawad ka elukutselised kuritegijad teha; ka nemad püüawad wõõras kohas esimeesi tutvusi sõlmida oma mõtteosalistega. Wahe seisab waid selles, et arst ehk advokaat otsemat teed mööda oma ametwenna poole tõttab, kuna kuritegija oma kaaswõitlejaid äärmise ettewaatusega peab otstima. Seks otstarbeks on mitmel pool elukutseliste kuritegijate wahel kokkuräägitud märguandmise wiisid tarwitusele wõetud, mille järele nad üksteist ära tunnewad. Nii tutvustawad Itaalia elukutselised kuritegijad endid wastastikku sõrmede abil, kuna nad pöidla ja nimetissõrme täht O kujuliselt kokku panevad. Mõnel pool jälle annab kaabakas endast märku, hoides parema käe nimetis- ja keskmise sõrme wahel pahemat kuue hõlma, nii et nimetissõrm ja pöial hõlma alla jääwad. Tarwitatakse ka weel seefugust wõtet: kaabakas pigistab pahema silma kinni ja wahib parema filmaga oma ninaotsa. Kõike tutvustamismärke on muidugi wõimata üleslugeda.

Tõhtigi võib tähele panna, kuidas kaebtusalune kohtu-uurija juures ülekuulamisel, kohtusaalis, ehk omaksetega kokkusaamisel wangimajas sõrmedega tiiresti mängib. Wõhitule näib, nagu kannataks kaebtusalune närwitõmmete all; tegelikult võib ta aga sel kombel läheduseswiibivate kaaslastega ehk tuttawate tnnmistajatega kokkuräägitud märkide abil kõneleda. Si oleks seepärast ülearune wangidega kokkusaamiste juures omaksetega ja ka ülekuulamise puhul, kui ülekuulamise ruumis ka weel teisi asjaosalijati istitud wiibib, filmad lahti hoida.

Häälelistest märguandmistest wangimajades on kõige populaarsem koputamine. Sgale tähele wastab teatav arv lööti, näit. a — 3, lööti lühikeste wahel aegadega, b — 1 löök pika ja 2 — lühikeste wahel aegadega jne. Tahab wang naabrikongis istuwa wangiga juttu puhuda, siis wõtab ta mingisuguse kõwa asja ning koputab sellega waheseina peal tähed wälja, mida teine kannatlikult üles weerib, samal teel wastates. Tarbetorral antakse seefugune telegramm läbi mitme kongi edasi, kui see wang kätte leitakse, kellele ta määratud. Wanamoelistes wangimajades võib seefugust telegrafeerimist igal wõssel kuulata. Sellekohased tähepaneid on ülihuwitawad, kui koputamise süsteemiga tuttaw ollakse. Tõhtigi oleks wõimalik sel teel tähtsaid süütdendusi saawutada.

Makohastes türmides kus seinad seda wiisi ehitud, et koputamist järgmises numbris peaaegu fugugi kuulda ei ole, kasutawad wangid telegrafeerimise otstarbeks ära keskütte torusid, ehk jälle kõnelewad üksteisega lihtsalt kofseti torusid mööda. Wõimasel juh tumisel tühjendakse enne kõnelemist kofseti kaus sinna peatama jäänud weest.

Rahwamajandus.

Cand. rer. merc. H. Margens.

Dma hiilguse tipule jõudis merkantilismi põhimõtte Prantsusmaal rahaministri Colbert'i läbi (1816 — 1886) kuningas Ludwig XIV walitsuse ajal. Terwe walitsuse wõim koondati kaubanduse-tõõstuse kaitseks, kuna põlluharimine kõige rassemates oludes waewoles, mõisnikud ja waimulikud wõisid talupoegi takistamata maksudega koormata, riigiwõimule ei teinud see peawalu. Toidu ja toresainete wäljaweo teelud ja muud takistused kordusid alataja ja see sündis kõit tõõstuse toetuseks. Wäljameetud kaupade eest

saadud kuld ja hõbe läks walitsusele tarwis, et riigi rahaasjandust kindlustada ja uusi tõõstus-harusid asutada, mis Colbert'il ka hiilgawalt kor- da läks. Wäga õieti oli Colbert aru saanud, et sõjawägede suurendamiseks tarwisminemat raha ainult siis maksude näol rahwa käest saada wõis, kui wäljamaalt raha sisse woolas, ja see oli wabrikulaaduste wäljameo läbi teostatud. Põl- lusaaduste ja toresainete wäljameo oleks wä- hem kasulik olnud. Ka rahwas ise armastas kul- da ja hõbedat, kui paremat wäärtuste alalhoid-

mise abinõu ja püüdis, kui tial võimalik, oma kapitaali kallidesse metallidesse mahutada. Mit-
 kaua kui ainult Prantsusmaal merkantiilüsteemi
 teostati, wõis Colbert, kui oma isemeelse ku-
 ninga Ludvig XIV sõnakuulelik teener, kojaring-
 fondade juuri wäljaminekuid riigikasfati fatta,
 kui aga teised riigid samale teele asusid, siis sai
 selle süsteemi ühekülgne teostamine Prantsus-
 maale saatuslikuks. Inglismaal oli Oliver Crom-
 wellil (1653—1658) tuinganna Elisabeti ajal,
 korda läinud Hollandi käest merikaubandust üle
 wõtta. Keelati ära wõõramaa laewadega kaupe
 Inglismaale ja tema koloniidesse wedada ja kui
 see weel wähe näis olema, siis keelas kuningas
 Karl II Prantsuse kaupade sisseweo Inglismaale
 koguni ära. Siia juure tuli Prantsusmaale weel
 uus löök: Nantes'i edikti äratootamise tagajär-
 jel rändas juur hull protestantlik wabrikante
 Inglismaale, et juin uusi wabrikuid wabamas
 õhus asutada. Inglismaa tuli neile kõigile was-
 tu ja tõstis nende abil oma tööstust ja kauban-
 dust weel rohkem Prantsusmaa kahjuks; kui Lud-
 wig XIV suri, oli Prantsusmaa täiesti wäljakur-
 natud ja röölgades, tema põllutööstus kõige mi-
 letfamas seisukorras. See kõik andis tõuke Lud-
 wig XIV arsti Francois Quesnay'le merkantilis-
 mile waenuliku wõolu füsiokraatide süsteemi
 näol ellu kutsuda. Füsiokraadid tunnistasid ai-
 nult põllutööd loomaks töök, kõik teised ma-
 jandusharud elutsesid ainult põllutöö kulul. Nende
 arvamise järgi andis ainult põllutöö inim-
 soole rohkem wäärtust tagasi, kui tema peale
 ära kulutati. Wabrikutööstus kulutas niisama
 palju ära, kui ta produtseeris, sellepärast pida-
 sid nad tarwilikust, et riik põllutööd oma kaitse
 alla wõtaks, kõik monopolid, eesõigused ja tollid
 ära kaotaks ja wabakaubanduse teele ajaks. Töö-
 dust ja kaubandust tohtis riik ainult niipalju
 edendada, kui see põllutööle kasu tõi, tooresai-

neid ümbertöötades ja tarwitamiseks kõlbulikuks
 tehes. Quesnay „Tableau economique“ ja „Droit
 nationale“ järele langes rahwas kolme klassi:
 1) maaomanikud 2) loomutöötegijad ja 3) kuluta
 elanikkude klass. Kaubandus ja tööstus pidi wa-
 baks antud saama, sest selle läbi lootis Quesnay
 rahwale eluodamust muretseada. Tema „laissez faire
 laissez passer“ leidis sellepärast hulga poe-
 lehooidjaid. Aga niihästi ühekülgne merkantilismi,
 kui ta ühekülgne füsiokraatia teostamine on riigile
 karbetawad ja ei wõi kauemat aega kusa-
 gil häid tagajärgi anda. Wõlemate süsteemide
 warjukülgi äratundes, sai inglane (Schotlane)
 Adam Smith oma põhjapanewa tööga „In-
 quiry into the nature and causes of the wealth
 of nations“ uue õpetuse kuulutajaks majandus-
 teaduses, mida meie smithianismi ehk tööstus-
 süsteemi nime all tunneme. Tema õpetas, et
 kõigi riikuste hallitaks on inimese loom töö
 kasulikka tarbeaineid valmistades, looduse wa-
 rasid kapitaali ja korraldud tööjaotuse abil üm-
 bertöötades, wõib rahwas oma ainelisi ja wai-
 mulisi tarwidusi kõige paremini täita. Loom töö
 on iga rahwa rikkuse ja hea käekäigu põline
 alus. Kauba alghinnaks on Adam Smith'i järel
 kulutud tööjõu hulk, mille juure weel tarwitud
 kapitaali profsent ja maaomandusest tekkunud põ-
 hirent arwata tuleb. Kõik rahwa sissetulek tuleb
 3 rahwakklassi wahel ära jaotada, need on: maa-
 omanikud, kapitaaliomanikud ja tööjõuomanikud,
 selle järel kui palju üks ehk teine klass uute
 wäärtuste loomisest osa on wõtnud. Riigil tuleb
 kõik takistused kõrvaldada, mis nende kolme rah-
 wa klassi omawahelist wäärtuste wahetamist ja
 läbitäimist takistawad ja omalt poolt asutuste
 ellukutumist toetada ja edendada, mis riigile ja
 rahwale kasulikud on, aga eraettemõtjatele üle
 jõu käiwad.

Õigusteadusest.

Reeglite tarwidus inimeste wahetordade korraldamiseks. Õiguse normid.

Inimesed on sunnitud oma iseloomu järel
 suuremates ehk vähemates kogudes elama. Iga
 kooselamine aga nõuab, et selle juures kindel
 ford walitseks. Oma tarwiduste täitmiseks, —
 nälja rahuldamiseks, külma eest kaitsemiseks ja
 n. e. wajab inimene kõiksuguseid asju — toitu,
 riideid, korterit j. n. e. Mitjuguste asjade muret-
 semise juures puutub tema tingimata teistega

kokku, kes ka neid asju wajawad, ja selle juures
 isearanis kui asju wähe ja neid kõigile ei jattu
 pörlawad jagedasti üksikute isikute huwid kokku.
 Mäsu piibel jutustab, juhtus sarnane kokkupörka-
 mine juba esimeses inimeste perekonnas, kui Kain
 oma wenna Abeli maha lõi. Seltskonna huwid
 nõuavad, et tema liikmed ülbseks kasuks koos-
 töotaksid, üks teisele abiks olles; peale selle wõi-
 wad seltskonna gruppidel weel oma eri üles-
 anded olla, milledega mõned üksikud isikud nõus
 ei ole, kus juures nende ühiskonna lihtide wahel

lokkupõrkamine juhtuda võib. Kuid vastastikkude huwide lokkupõrkamine võib nõrgematele isikutele ja isegi seltskonnale kahjulik olla. Sellepärast on tarwis niisugust vastastikkude huwide wõitlust, mis inimeste enesearmastusest — egoismusest tingitud, piirata ja üsikutute isikute pahatahtli'e ja kurja meelele kindlat piiri panna, on tarwis ühtlasi wahetordi üsikutute isikute wahel ja wahetordi isiku ja seltskondlise ühingu wahel reglementeerida.

Liitumise saab seltskondlise ühingu jaoks enam wõhem kindel organisatsioon wälja töötatud, ja üldised alalised reeglid wälja antud, mis wahetordi inimeste wahel korraldamad ja kindlaks määravad, mis iga ühingu liikmel lubatud ja mis keelatud, et seltskonna olemist hädaohit ei ähwardaks ja temas lord ja rahu walitses. Nii tekib tarwidus diguslike korra sisseseadmiseks.

Kõik need alalised reeglid, nõnda nimetud normid kogusummas, mis ühiskonnas inimeste wahetordi oma wahel ehk ühinguga kindlaks määravad ja kõikidele sunduslikud on, nimetatakse diguslikeks.

Need normid on sihitud kõikide ühingu liikmete wastu ja on neile kohustawad. Kõik peawad neid täitma omo tahtmise ehk mittetahtmise peale waatamata, sest digus on kõikide kohta maksew, kes tähendatud seltskonnas wiibivad, ja tema taga seisab ühingu, näit. riigi wõim, kes digust kaitseb ja tema rikkujaid karistab.

Peab weel juure lisama, et iga digusline norm on kohustaw ka nendele, kes teda on wälja töötanud, siis nad peawad teda ka tunnistama ja ei tohi kellegile oma arandamise järele lubada normi rikkuda ehk nõuda selle täitmist, mis diguses ette nähtud ei ole.

Digus on wastuwaidlemata tarwilik, tema põhjened ka selle peal, et inimestel, kui mõistlikul olemusel instinktiivne loomusunniline digustunne ja arusaamine korraldub ühiselu tarwidusest.

Diguslike tähtsus seisab selles, et tema wõimaldab inimestele rahulist kooselamist ja koostöötamist. Diguslike normid ja nende olla painutamise sunnivad iga inimest teiste inimeste huwidega rehendama, aga mitte ainult oma kasu silmas pidama. Iga üks peab õppima wabatahtlikult oma nõudmist piirama, mitte ära unustades, et teistel ka digus on taewa all elada ja oma elu huwisid teostada. Piirates iga ühe wabadust, kindlustab aga digus sellega temale tema diguste tarmitamist, teiste sõnadega, garanteerib tema wabadust diguse piires. Iga inimese wabadus ulatab ainult selle piirini, kus teiste inimeste wabadus peale hakab. Digus määrab need piirid kindlaks, kaitseb üsikutute inimeste wabadust ja wõimaldab sellega seltskon-

nas korra alalhooldmist, mis wabaduse ja ühetaoluse põhimõtte peal põhjened. Inimene, kes diguse wõimu alla ennast paenutab, wõidab rohkem ärarippumatuse suhtes, kui taotab.

Digus on muutlik. Mitmesuguste rahwaste juures ei peeta mitte igatord ühte ja sedasama diguslikeks.

See, mida ühe rahwa juures kuriteoks loetakse, peetakse teise juures diguslikeks. Maal, kus ainuwaltiusuline riigi kord maksew, loetakse kuriteoks iga katse wabariiklist korra ülesseada, niisamuti karistab wabariik neid ainuwaltiususe süsteemi poolehoidjaid, kes tegelikult kaisuwad waltisewat korra kütutada ja kuningriiki luua.

Wahed diguse ja teiste normide wahel.

Peale diguslike normide leiame meie seltskonnas weel teisi reeglid, millel mõnikord sarnadused digusega, nagu usulised ja kombeluse normid.

Usulisteks normideks nimetatakse inimeste ja jumaluse wahetorda arandamataid normisid. Nende täitmise läbi loodab inimene kõrgema olemuse filmade ees armu leida ja igawese õndsuse osalitses saada. Praegusel ajal ei too nende normide mittetäitmine rikkujatele mingisuguseid wäliseid tagajärgi, mingit karistust, sest uuema aja riiki usulised normid ei huwita. Seda loetakse ainult „patuks“ jumaluse wastu ja südametunnituse asjaks.

Kuid wanal ajal, kus arwamine walitses, et riigi wõim tuleb jumalast, et inimeste üle walitses jumalus — ise ehk oma esitajate — preestrite kaudu, — langesid süüdlased raste karistuse alla, isegi surmanuhtlus oli harilik nähtus.

Niisamuti puudub sundimise tundemärk kombeluse (moraali) normidel, mis inimese loomusest tekivad ja tema tegewuse juhtnõrideks saawad wäliselt surwest ärarippumata. Kõlbluse nõudmist täidab inimene wabatahtlikult, kui oma loomuse awaldamist. Kõlblus võib ka inimeste wahetordi reglementeerida, kuid nende wahed diguslike normidega seisab 1) ühiskonna mõjus ja 2) tegewuse hindamises.

Kõlblusline mõju seisab ainult selles, et ühiskond üht ülespidamise wiisi heaks kiidab, teist aga hukka mõistab, nii et iga kõlbluse reeglite rikkuja kannatab awaliku arwamise all. Mõned püüawad selle juures näidata, et neil see arwamine tähtis ei ole, kuid see pole tõsi, sest inimesel, kes ühiskonnaga igatpidi seotud on, ei wõi olla ükskõik, kas seltskond tema teguwisil laidab wõi kiidab.

Teiselt, tegewuse hindamise juures kõlbluse normide järel wõetakse arwesse kõige esmalt inimese sisemisi tungisid. Diguslike hindamise juures aga on kõige esmalt tähtis kurimeelsuse awaldamine. Näit. inimene tahab oma waen-

last maha lasta, kuid eeskombel sihib puuposti peale, mida tema pineduse tõttu oma vastajeks peab ehk annab jällegi kihvoti asemel ainet, mis terwisele mingit kahju ei tee.

Kõlbluse waatepunktist on niisugune inimene tahtlemata süüblane, selle peale põlgusega waadata tuleb, diguslifest seisukohast aga siin mingisugust kuritegu ei ole ja isil peab karistamata jääma.

Sellest aga ei või veel järeldada, et digus ja kõlblus wastolus seisawad. Ümberpöördukt, siis järele peawad nad üks teisega kokkufõlas

olema, kõlblus ei tohi diguse rikkumist nõuda, digus ei tohi kõlbluswastast ette kirjutada. Kuid mitte kõik ei ole diguse poolt keelatud, mis kõbluse normid hülka mõistawad.

Kii nõuawad kõlblus ja ust, et oma waenlastele peab andeks antama, kuid diguste normide järel on kahjusajal digus süüblase peale kohtusse kaebada.

Kõlbluse reeglid saawad ühiskonna enese poolt wälja tõõtatud ja on veel muutlikumad kui diguslised normid.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1795. Rairooni ülem J. T.

Küsimised. 1) Kas on kohustatud ülemus politsei alal) oma alama ees püsti tõusma, kui wiimane temale raporteerib, ja kas peab tema terwituse juures raporteerijale terwituseks kätt andma?

Wõi ripub see ainult ära ülemuse heast tahtmisest.

2) Kas on digus maaomanikul nõuda teise peremehe — metsaomaniku käest metsa ära raiumist oma põllu äärest, kui see esimese põllu wilja warjab.

Wastused. 1) Raporteerimise traditsiooni järgi on mõlemad pooled ühes juuresolewate ühe ala ametnikkubega kohustatud üles tõusma, kuna käeandmine ülema poolt ka ära võib jääda.

2) B. G. S. § 1009 põhjal võib käesolewal juhtumisel maaomanik puu osade raiumist nõuda, mis tema maa poolel piiri wertikaal joonest 15 jala kõrgusel laiati laotawad. Nõudmise täitmata jätmise korral võib seda maaomanik ise teha.

Nr. 1894. Rairooni ülem W. Küsimised.

1) Kas peab ülemale, kellel on ette nähtud wormiriided, raporteerima ka siis, kui tema kannab erariideid.

2) Kas peab ülemale raporteerima siis, kui tema on ametipuhkusel.

Wastused. 1. ja 2. — Ametikohuste täitmisel on kohustatud.

Mitmesugust.

Inglis ja Ameerika politsei.

Inglased peawad oma politseid kõige paremaks maailmas. Näituseks tuuakse ette, et Clewelandis (Ameerikas), kus 800.000 elaniku, 1920 a. jooksul 6 korda rohkem tapmist ette tulnud, kui Londonis, kus umbes 8 miljoni elaniku. Riisamuti on Clewelandis 30 korda rohkem rööwimise juhtumisi olnud, kui Liverpoolsis, kus kõigest 600.000 inimest. Ühes Clewelandis on ühe aasta jooksul rohkem tapmisi ja rööwimisi ette tulnud, kui Inglismaal ja Schotimaal. Ja siiski loewad ameeriklased Clewelandi eeskujuks linnaks.

Misugused olukorrad teistes linnades walitsewad ja misugune politsei seal on, näitab wäike Jacksoni linn Floridas, kui ühel ilusal päewal mitte üht politseiniku näha ei olnud . . . kõik politseiulemast kuni wiimase kordnikuni olid türmi pistetud, sest mehed olid ise salaja piiritust

üle piiri toimetanud, selle asemel, et teisi selles takistada. Mitu korda oli asi õnnestanud, kuid wiimaks kukkusid mehed sisse ja sattusid wangimajasse.

Soopis teine lugu on põhja naba äärsete elanikkude juures. Nagu reisijad jutustawad, ei tunne estimod mingisugust politseid ja ka mingit kohut. Rööwimisi ja sarnaseid kuritegusi nende juures ette ei tule ja isegi waletamise eest wanematele karistakse nooremaid, — sunnitakse kas wett tasfima ehk wanemate onni puhastama..

Keelteõskamine politseis.

Suurtes maailma linnades, nagu Pariisis ja Londonis tuleb politsei ametnikul igapäew wäljamaalastega kokku puutuda, iseäranis sagedasti politseinikkudel, kes walfali läheduses ja peatänawatel wahil. Londonis ei ole mitte haruldane nähtus, kui ühe politseiniku poole korraga üks

hiinlane, üks wenelane ja prantslane oma eht wäga wigases inglise keeles küsimustega pöördawad, nendele tarmiliku tänawat eht asutust juhataja. Ja kõikidest peab politseinik aru saama ja wiisakalt wastust andma.

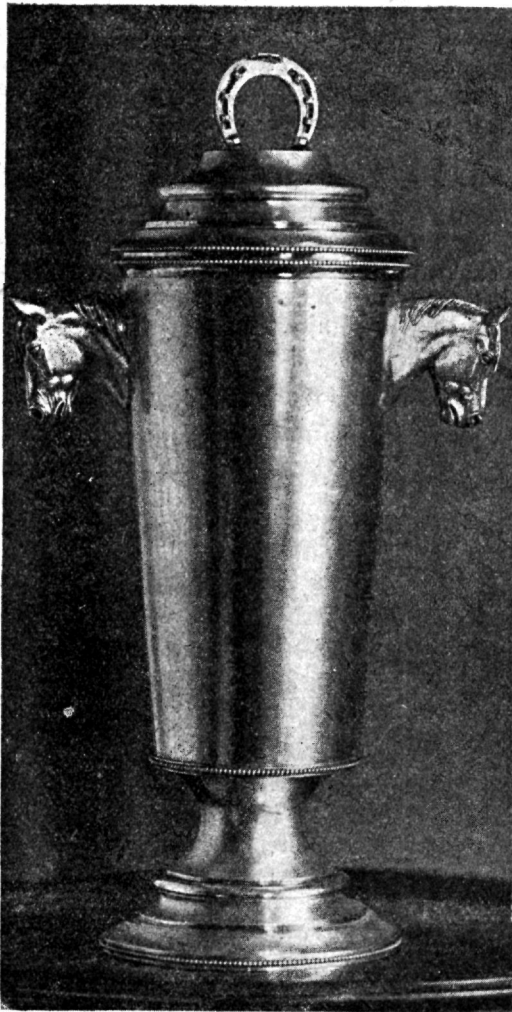
Sellepärast hakati ka wiimasel ajal sarnaste kohtade peale võimalikult niisuguseid ametnikke

määrama, kes wõidraid feeli tunnawad. Buenos Ayres'is (Argentiinias) mindi veel kaugemale, — seal kannab politseinik pahema käewaruka peal wäikest sildikest, mille peal ära tähendub keeled, mida tema oskab. Nii teawad wõidrad, mis keeles tema poole pöörduda wõiwad.

S P O R T.

Jalgpalli wõistlus

politseinikkude ja Tallinna ajalehtede spordi reporteeride meeskondade wahel.

Rändaw hõbe karikas — kaalub üle 4 naela. Wõitjal meeskonnal tuleb karikat kaitsta 3 a. järgi mööda ehk 4 a. waheldamisi.

Esimene jalgpalli wõistlus politseinikkude ja Tallinna ajalehtede spordi reporteride meeskondade wahel 5 okt s. a. W. S. „Spordi“ wäljal, oli kaunis suure hulga pealt waatajaid kokku meelitanud.

Politseinikkude meeskond oli kokku seatud järgmiselt: Wärawas: Spoldt; kaitstjad: Arro ja Wolradt; poolkaitstjad: Leemets, Martinson ja Lohu; ajajad: Walder, Ellip, Saulap, Dun ja Reindorf. Meeskonna kapteniks oli 3 jaosk. ülem Reindorf. Ajalehtede koondunud meeskond oli moodustatud järgmiselt: wärawas Treufeltd (Waba Maa), kaitstjad: Lask ja Hargel (Pwl.) poolkaitstjad: W. Löwi (Kaja), Rihlefeldt (Pwl.) ja Saarits (Waba Maa), ajajad: Wismann (Waba Maa), D. Löwi (Pwl.) Joll ja Emer (Pwl.) ja Wõistlik (Waba Maa). Meeskonna kapten D. Löwi.

Mõlemate meeskondade hulga wõib leida mõnegi tuntud jalgpalli mängija nime. Ajalehtede ajajate kiinis ei puudu isegi Eesti Liidu mängija Joll.

Politseinikkude meeskonnas wõistlejad kaasa mõned sellised meeskondade mängijad.

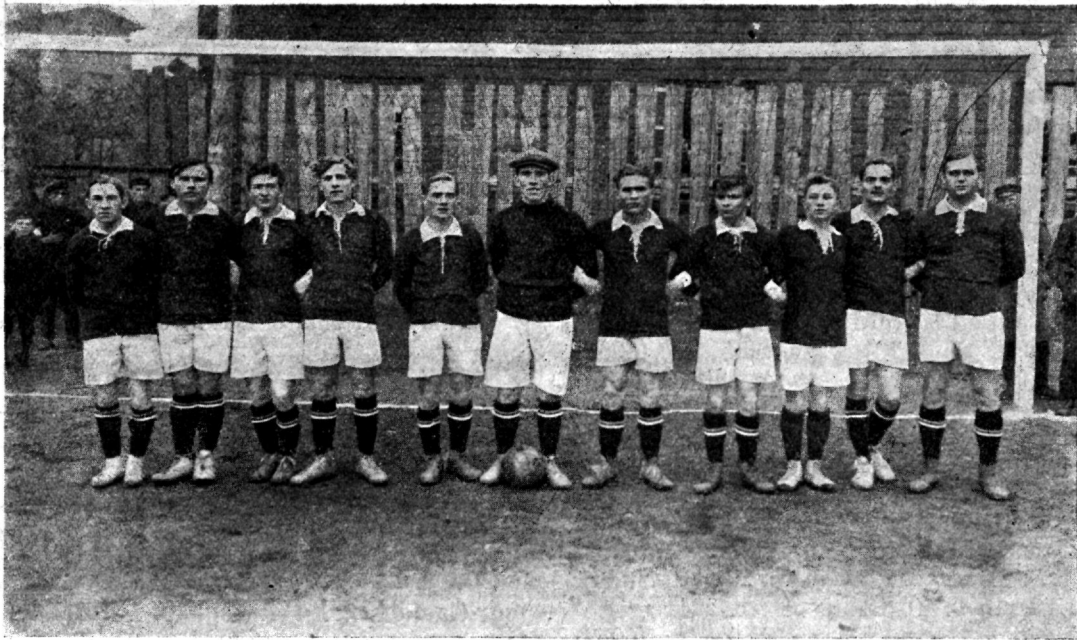
Esimisel mängu poolajal õnnestab ajalehtede meeskonnale politseinikkude wärawasse toimetada, Mitmete heade juhuste peale waatamata ei õnnesta politsei meeskonnale rasuda ja esimene poolaeg lõpeb 1:0 ajalehtede meeskonna kasuks. Teine mängu poolaeg on juba palju ägedam. Politseinikud, maksu mis maksab tahawad kaotust tafa teha. Ei kesta ka kaua, kui pill üle ajalehtede meeskonna wärawawahi wõrku lendab. Nüüd aga suruwad mõlemad pooled wahete wahel tugewasti peale, et platsilt lahkuda wõitjatena. Kuid asjata. Poolteise tunniline mäng lõpeb tagajärjeta 1:1 wastu.

Et aga mängus on firma Gorbatschew'i poolt annetatud rändaw auhind, siis jätkatakse wõistlust edasi. Lisaaega antakse 15+15 minutid.

Nüüd juba on näha politseinikkude tugewat pealesurumist wastase wärawasse ja warsti leitakse pall juba teist korda wastaste wõrgust.

Rahetunniline wõistlus lõpeb 2:1 wastu politseinikkude kasuks.

Nii siis, on esimene awalik jalgpalli wõistlus polit-

Politsei jalgpalli meeskond.

Pahemalt paremale poole waadates Ellip, Lohu, Leemets, Martinson, Walders, Epoldt, Wolrat, Öun, Arro, Reindorf, Saulep.

Jeinikkude ja ajalehtede foondud meeskondade wahel politsei kasuks lõppenud ja sellega firma Gorbatschew'i poolt annetatud rändaw auhind käesolewal aastal mõidetud. Nii objektiivne spordimehe kirjeldus.

Dleks üsleliigne spordi, eriti jalgpalli spordi, tähtsust politseiametnikkude kohta siin tõendamata hakata — see on kõrgis kultuuri mais kui tõelise kinnitust leidnud.

See esimene politsei ametnikkude awalik wäljaastumine jalgpalli mõistluses ühe mõrdlemisi hea pealinna komandoga, mis esimeste kasuks lõppes, on tõendusjeks, et meie politsei ka sel alal euroopaliseks kujunemas on. Pealinna politsei on sel alal wäärilise eestluse andnud.

Olgu see eestluse mõjuwaks ergutusjeks ametiwendadele mujal linnades ja kohtades.

Wäljaandja: **Toimetuskommisjon.**

Tegelik toimetaja:

Wastutaw toimetaja: **G. Maddison.**

K. Rogermann.

Kuulutused.

Tunnustakse makswusetaks järgmised kadumaläinud tunnistused:

Wõsu, Toomas, hobusepafs, w. a. Sõmeru wallaw., nr. 624. (2188)

Sarapu, Gustaw Maie p., isikutunnistus, w. a. Nibu wallaw. 30. 12. 19. a., nr. 875, ja sõjawäe reservi tunnistus, w. a. Järwa maak. rahwawäe ülema p. 1. 11. 20. a., nr. 8062. (7479)

Kuulmann, Jüri Madise p., hobusepafs, w. a. Pihula wallaw. 11. 1. 21. a., nr. 422. (8086)

Polberg, Madis Jaani p., hobusepafs, w. a. Massu wallaw. 18. 1. 21. a., nr. 59. (8087)

Gusew, Andrei Jwani p., hobusepafs. (8748)

Glubakow, Jsaak Mihaili p., isikutunnistus nr. 486 ja hobusepafs nr. 66. (8750)

Jakobson, Karl Johani p., isikutunnistus ja hobusepafs. (8753)

Tamm, Paul Gustawi p., sõjawäest wab. tunnistus. (8755)

Kaur, Willem Leena p., sõjaw. wab. tunn. (8758)

Talu, Hans Jaani p., sõjaw. wab. tunn., w. a. 4. rahwawäe polgu ülema p. 14. 12. 20. a., nr. 15528. (10006)

Isikutunnistused:

- W i i k**, Johannes Mihkli p., w. a. Saisse wallawal. 9. 12. 19 a., nr. 22. (6969)
- J o o n a s**, Aleksander Joosepi p., w. a. Saisse wallawal. 23. 12. 19 a., nr. 463. (6968)
- P o m p**, Pauline Andrese t., w. a. Kurrista wallawal. 24. 12. 19 a., nr. 457. (6964)
- K o n t**, Salme Johannese t., w. a. Kudina wallawal. 5. 1. 20 a., nr. 98. (6967)
- R i i s m a n d e l**, Jaak Aldo p., w. a. Kudina wallawal. 15. 4. 20 a., nr. 266. (6965)
- K e r u**, Hugo Jüri p., w. a. Puurmanni wallawal. 21. 12. 19 a., nr. 35. (6966)
- J a k o b s o n**, Hans Kata p., w. a. Härjanurme wallawal. 18. 12. 19 a., nr. 37. (6963)
- K o o l**, Kristjan Jaani p., w. a. Härjanurme wallawal. 23. 9. 20 a., nr. 426. (6962)
- W a l k**, Anna Jüri t., w. a. Tartu maat. pol. ülema p. 10. 12. 19 a., nr. 224. (6959)
- P i h l a f a s**, Anton Mardt p., w. a. Narwa I. pol. jsk. 30. 11. 19 a., nr. 4767. (6958)
- T a m m**, Aleksander Tõnu p., w. a. Karepere wallawal. 20. 12. 19 a., nr. 60. (6956)
- K ü n n a p u u**, Otto Peetri p., w. a. Saisse wallawal. 7. 1. 21 a., nr. 7. (6955)
- K i t s e l**, Elmar Rуста p., w. a. Tartu I. pol. 2. jsk. 9. 1. 20 a., nr. 10135. (6954)

SCHOKOLAAD

VIVAT

A.-S. „RENOMMÉE“.

Wabrik — Volta tän. nr. 3.

Kontor — Suur Kompassi tän. nr. 40.

Tallinn.

9175

Kõige korralikumalt ja kiiremalt
walmistab Teile igasuguseid

foto-üleswõtteid

J. Rambachi Foto-Illustratsioon, Wene turg 7, k. 7.

Elektrotehnika büroo

«Dünamo»

Müüriwahe tän. nr. 17. — Müüriwahe tän. nr. 17.

Kõiksugu elektri tarbeasjad ja installatsioonid

Järelmaksuga hinnaalendus.

Kuulutus.

1922 a. oktoobri kuu 23 päeval, kell 10 hommikul saab Türi alewis Särewere wallamaja juures Gustaw Jacobi p. Utter'i tulumaksu wõla tasumiseks

enampakkumise teel

ära müüdad üks Angleri tõugu pull, 5 a. wana, hinnatud 7.500 marga peale.

Paides. 4 oktoobril 1922 a. nr. 3223.

Järwa maak. politsei I jaoskonna ülem Tedder.

G. HEINMANN

Kondiitri äri ja kohwik

Suur Karja t. nr. 4 (Aptegi kõrwal) tel. 20-47

Awatud igapäew, ka pühapäewadel, k. 8 h. — 7 õht.

Soowitab warskeid, maitsewaid, kõige paremast materjalist kooke, torte, küpsiseid, pirukaid, kollast jawiini saia. Shokolaadi ja shokolaadi kompwekka mitmet sorti.

Kõige parem jahikraami ostukoht on

ALEX. PASSUP

püssikauplus Pikkjalg nr. 6 Tallinn
alati häid kaugele
kokku-laskjaid
kahe ja kolme
raudseid jahijahi
püssa (Belgia ja
Saksamaa wabrik), automaatpüstolid, re-
wolwrid, rewolwripadrunid ja kõiksugu jahi
laskemoona suures wäljawalikus saadawal
on. Hinnad kraami headuse järel wõistlemata
odawad. Pikkjalg nr. 6.

Aleksei Gorbatschew

Weneturg nr. 5

Naha ja hobuse-
riistade kauplus. 836

Müüa eriti häid kollaseid wenesaapaid.

K.-m. ESTO-MUUSIKA

Tallinn, Lai tän. 34. Kõnetr. 10-24.

Helitööde kirjastus. Kirjastusel ilmunud:

- A. KAPP, Soololaulud: Laul ja nutt. Mälestus. Ärge wõtke. Kewadel. Mets kohas. Sõitis kosja: „Olekubu.“ Metsa teel. Waba Eestile.
M. LÜDIG, Segakoori laulud. Soolo laulud. a) Rahwawiis. d) Kaerajaan, cello ja klawerile. a) Andante. b) Scherzo, kahele klawerile.
A. LEMBA, Kontsert G-dur. Poeme d' Amour.
P. RAMUL, „Die psycho-physische Grundlage der modernen Klaviertechnik.“
B. RAUTSMAN, Eesti Skoutide Malewa Marsh.
P. FLINT, Rukililled. (Melodeklamatsioon).
LEWITZKY, Walts Operetist „Näkkide saar“.

Teadaanne!

Olen awanud kuld- ja hõbeasjade ja kella kaupluse. Müün odawate hindadega.

Kõige austusega

„EESTIKELL.“

Wiru tän. 23.

Kuld-, hõbeasjade ja uuride paranduste kiire ja korralik täitmine. 11809

Ostan kuld- ja hõbe-asju, maksan kõrget hinda.

Jga reisija peaks teadma!

et EESTI REISIBÜROOST Tallinnas, Pikk tän. 6, tel. 20—20 ja selle Tallinna raudtee jaamas, sadamas ja näituse platsil olewates kioskides on alati saadawal ilma sabas seisjata raudtee piletid ja platskaarte kõikidesse riigi ja Pärnu-Tallinna kitsaroopalise raudtee jaamadesse ning väljamaade tähtsamatesse keskkohadesse; laewasõidu piletid kõikidesse maailma osadesse; A./S. „Aeronauti“ õhusõidu piletid, Tallinna-Pärnu auto omnibus piletid. — Reisibüroo muretseb väljamaale sõitjatele välispasse ja wiisumid, wahetab raha ja annab nõu ja juhatuset väljamaa reiside suhtes. 840

A/s Rob. HOLST & K^o.

Import: kolonialkaubad.

Export: 837 metsamaterjal.

Tallinn, Ringa tän. nr. 1. Kõnetr. 7-54.

„NEWA“

Saapakreem, mis juba laiemalt tuntud ja teatud, on kõige kasulikum tarwitada. Tööstus asub

**Baltiski maanteel nr. 20.
Tallinnas. 11757**

Karl Behrsing'i

Kasukanahkade kauplus 11804

Tallinn, Pikk t. nr. 29.

Soowitan hiljuti väljamaalt saadud mitmesuguseid nahkasid parajate hindadega, nagu: lutt, kotik, karakul, opussum, skunks ja teisi, ka walmis boasid ja muhwisid.

Jällemüüjatele hinnaalandus.

Eesti Prantsuse Pank

Telegr. aadr. FRANCIBANK.
Pikk uul. 11. Kõnetr. 918.

Sellegateatame, et meie pangamaja on oma tegewust alganud ja toimetab kõiks. põhikirjas ettenähtud operatsioon. : :
Eesti Prantsuse Panga juhatus.

Inglis - Eesti Import Company Ltd.,
□ □ TALLINN, WANA WIRU TÄN. nr. 12. □ □
Telefon: 3-55. Telegramm: Angloes

Käsikustutus aparaatide

„MINIMAX“ 11807

ainumüük,

Berliini A/S „IFFA“

kõigi tulekustutusabinõude
ainumüük wabrikutele ja tule-
tõrje seltsidele. Peale selle
pritsid, mootorpritsid, gum-
mist weejuhed jne.

Kaubamaja J. Puchk & Pojad

Tallinn,

Pikk tänav nr. 55.

Telegrammid: Puchk-Tallinn.

Telefon: 15-84.

Ameerika nisupüül,
suhkur,
rukkijahu,
heeringad,
sool,
seebikiwi
jne. jne,

11806

■ Müüakse ainult jällemüjatele. ■

Kõige parem ja odavam

PALJUSTAMISE APARAAT

Hind 700 mrk.

Pealadu W. HERZBERG & Ko
TALLINN, Jaani tän. 9.

H. LUTS'U
limonadi tehas ja
õlleladu

PAIDES, Lai t. nr. 5

soovitab head
limonadi

ja kõrges hea-
duses tuntud

:: õlut ::
A. Le Coq.

9681

Patent nisujahu

VIOLA

Patent nisujahu

Alaline nõudmine selle jahu järele tõendab tema kõrget headust. Jga 14 päewa pärast jõuab uus saadetus New Yorgist kohale, mis pärast ostjad seda jahu ladust alati wärskelt saawad. Müük importöör- ja suurel hulgal ostjatele New Yorgi weski ainuesitaja läbi:

kontor **Artur W. Jaekel,**

11805

Tallinnas, Pikk t. 52.

Inglise firma

Malcolm ja Co.

ostab Eesti lina kõikides kohtades waheltsobitamata kõigi linakaswatajate käest ja wõtab ostetud linu wastu ostukohtadel ja firma ladus:

Tallinn, Girardi hoowis, ladu nr. 17.

Pakkumised palutakse saata kontorisse **Tallinn, Suur Tatari t. 21-b k. 4.** (Postkast 30).

Wõru ja Petseri raionis on meie poolt wolitatud lina cstmiseks herrad G. Arras ja W. Berg.

11140

EESTI - WENE PANK

TALLINNAS, Wana-Posti t. 6.

Telegr. aadr.: „Estrussbank.“ — Kõnetr. 19-79.

Põhikapitaal Mk. 25.000.000. —

Toimetab kõikisugu panga operatsioone
sise- ja wäljamaal.

11811